

RUSIJA PREDLAGA ZNIŽANJE OBOROŽENIH SIL

Višinski obdolžil Ameriko, da se pripravlja za vojno.

RESOLUCIJA PREDLOŽENA SKUPŠČINI

Pariz, 27. sept.—Andrej Višinski, ruski pomožni zunanji minister in načelnik sovjetske delegacije, je na zasedanju generalne skupščine predlagal, naj Amerika, Sovjetska unija, Velika Britanija, Francija in Kitajska, stalne članice varnostnega sveta, znižajo armade, mornarice in letalske sile za eno tretjino v enem letu. Pozval je tudi organizacijo Združenih narodov, naj prepove izdelovanje atomskih bomb in drugega atomskega orožja. Sugeriral je ustanovitev mednarodne agenture za kontrolo atomske energije v okviru varnostnega sveta v resoluciji skupščine.

V svojem govoru je obdolžil Ameriko, da oborožuje zapadne evropske države in se pripravlja za agresivno vojno proti Sovjetski uniji in novim demokracijam v vzhodni Evropi. Ruski zunanji minister V. M. Molotov je pred dvema letoma predlagal znižanje oboroženih sil, toda natelet je na gluha ušesa.

Višinski je močno udaril po Ameriki v svojem govoru. Lani je oplazil člane Trumanovega kabineta kot vojne hujskače, ni pa obdolžil vlade, da se pripravlja za agresivno vojno proti Sovjetski uniji, kot je je sedaj. Skupščina je opozorila na dejstvo, da tri leta po zaključanju druge svetovne vojne skupni anglo-ameriški generali štab še funkcionirajo. Ameriški člani štaba so general Bradley, general Vandenberg, admiral Leahy in admiral Denfeld. "Voditelji vojne kampanje v Ameriki so obrambni tajnik Forrestal, general Kenny, senator Bridges, načelnik odseka za apropiacije, in vojni tajnik Royall," je rekel Višinski. "Ti in drugi pustolovci so se odprto izrekli za napade na ruska oljna polja v Batumu, Baku, Donski kotlini in industrijske pokrajine onstran Uralskega gorovja.

Amerika je v ospredju v oboroževalni tekmi. Proračun za vzdrževanje in ojačanje oboroženih sil je zvišala za skoro štiri milijarde dolarjev v tem fiskalnem letu. To je ameriški petletni načrt. Amerika, Velika Britanija in Francija so ustanovile politično-vojaški blok petih držav v zapadni Evropi. Besedniki teh držav so priznali, da je vojaška zveza naperjena proti Sovjetski uniji. Amerika oborožuje zapadne evropske države."

Višinski je dejal, da je Amerika odgovorna, ker ni prišlo do sporazuma glede mednarodne kontrole atomske energije in znižanja oboroževanja. Sovjetska unija je za takojšnjo preprečitev izdelovanja atomskega orožja, ki naj bi bila uvod v mednarodno kontrolo atomske energije. Amerika postavlja voz pred konja, ker vztraja pri zahtevi, da mora biti mednarodna kontrola ustanovljena pred preprečitev izdelovanja atomskega orožja.

Poslanik Smith došel v Washington

Washington, D. C., 27. sept.—Walter B. Smith, ameriški poslanik v Moskvi, se je vrnil v Washington. Na poti iz Moskve v Washington se je ustavil v Parizu, kjer je imel razgovor z državnim tajnikom Marshallom o berlinski krizi. Takoj po povratku v Washington se je Smith sestal s pomožnim državnim tajnikom Robertom Lovettom.

Wallace obsodil "mrzlo vojno"

Pohvalil je slovanske narode

Chicago, 27. sept.—Henry A. Wallace, predsedniški kandidat progresivne stranke, je v svojem govoru pred Ameriškim slovanskim kongresom v Civic Opera Housu ponovno obsodil "mrzlo vojno" in orisal program, ki naj bi končal to vojno. Pred 3,000 poslušalci slovanskega poretka je dejal, "da sem ponosen, ker govorim pred vami." Federalnega justičnega tajnika Clarka je obdolžil blaten slovanov načrt, ker zanika pomoč državam za takozvanim železnim zastorom. Naglasil je, da bi se moral denar iz Marshallovih skladov trošiti le za konstrukcijske namene pod administracijo Združenih narodov.

"Slovanski narodi," je rekel Wallace, "so plačali visoko ceno v vojni proti fašizmu. Dopri nesli so večje žrtve nego Amerika in zapadna Evropa. Sedaj slišimo trditve, da ti narodi tvorijo nevarnost svetovnemu miru, da se pripravljajo za agresijo proti svojim sosedom. Amerika se bi morala pridružiti drugim članicam Združenih narodov in preprečiti oboroževanje Nemčije, zaeno pa ustaviti pomoč koruptnim diktatorskim režimom v Grčiji, na Kitajskem in drugih državah."

Wallace, "so plačali visoko ceno v vojni proti fašizmu. Dopri nesli so večje žrtve nego Amerika in zapadna Evropa. Sedaj slišimo trditve, da ti narodi tvorijo nevarnost svetovnemu miru, da se pripravljajo za agresijo proti svojim sosedom. Amerika se bi morala pridružiti drugim članicam Združenih narodov in preprečiti oboroževanje Nemčije, zaeno pa ustaviti pomoč koruptnim diktatorskim režimom v Grčiji, na Kitajskem in drugih državah."

Kitajski komunisti zasedli mesto

Težak udarec vladi diktatorja Kaišeka

Nanking, Kitajska, 27. sept.—Komunistične sile so okupirale Tsinan, eno od najvažnejših mest v severni Kitajski. To je prestolnica province Šantung in ima pol milijona prebivalcev. Mesto je naskočila komunistična sila 130,000 mož. V bitki je bila posadka vladne armade poražena. Poročilo pravi, da nekatere enote armade še drže pozicije v hribih zunaj mesta in da bodo kmalu zdrobljene. Velika komunistična zmaga je težak udarec vladi diktatorja Čianga Kaišeka. Poveljnik vladne posadke v Tsinanu je bil general Wu Huawen. On je kapituliral in se pridružil komunistom.

Nevarnost je, da bodo komunistične sile zasedle tudi Tsingtao, pristaniščno mesto, kjer ima Amerika mornarično bazo. Enote te sile se vale proti mestu.

Gledališče v Berlinu se podrla

Berlin, 27. sept.—Gledališče v ameriškem predelu Berlina se podrla. Poročilo pravi, da je 18 oseb izgubilo življenje, devet pa je bilo ranjenih. Ameriška vojaška policija je pomagala nemškimi zdravnikom v oskrbi ranjenecv.

JUSTIČNI DEPARTMENT NAZNANIL PREISKAVO PROTI KOMPANIJAM

Chicago, 27. sept.—Proti-trustna divizija federalnega justičnega departamenta je naznanila preiskavo proti E. I. Du Pont de Nemours & Co., industrijskemu imperiju. Federalna veleporota je dobila tone dokumentov, ki dokazujejo zvezo med tem imperijem in največjimi korporacijami v deželi. Mellville C. Williams, načelnik protitrustnega urada v Chicagu, je razkril, da bo kompanija obdolžena monopolizma, ker poseduje delnice drugih kompanij, in oviranja konkurence. Pet kompanij je dobilo sodne

Br. Cainkarja smo pokopali...

Včeraj popoldne smo pokopali našega glavnega predsednika Vincenta Cainkarja. Pogreb je bil veličastno spečavan. Od zadnjega petka zvečer je ležal na mrtvaškem odru v dvorani SNPJ, kjer so ga v soboto in v nedeljo obiskale velike trume članstva jednote in drugih prijateljev, da se od njega zadnjič poslovijo. Po slovo je prišlo zlasti veliko članov in članic zadnje nedelje. Prihajali so ves dan, od devetih dopoldne do poznega večera. Prišli so tudi iz Sheboygana, Milwaukeeja, Waukegan, La Salla, Garyja in iz drugih mest. Prišli so v velikem številu od blizu in daleč tudi v ponedeljek na pogreb. Številna društva in federacije in krožki in posamezni člani so izrazili svoje simpatije družini in jednoti telegrafično in naročili vence. In krasnih vencev in šopkov je bilo čez 80. Sredi teh vencev, ki so krasili vso dvorano, je počival in spaval večno spanje naš visoko cenjeni in priljubljeni Vincent Cainkar, ob čijega smrti in pogrebu se je orosilo marsikatero oko. Več o pogrebu jutri.

Politična kriza zajela Albanijo

Posledica spora z maršalom Titom

Belgrad, 27. sept.—Albanijo je zajela politična in ekonomska kriza po izjavi neke osebe, ki je dospela v Belgrad iz Tirane. Albanskemu ljudstvu preti stradanje prihodnje zimo.

Kriza je posledica spora med Albanijo in maršalom Titom, predsednikom jugoslovanske vlade. Država se je postavila na stran Kominforme, ko je slednja nedavno obsodila Tita in druge voditelje jugoslovanske komunistične stranke in jih obdolžila, da so se izneverili Marks-Leninovi liniji.

Albanski voditelji so se odločili, da bodo korakali z Rusijo in drugimi članicami Kominforme proti Titu. Odredili so izgon članov jugoslovanskih misij iz Albanije. Zdaj je Albanija v bistvu odrezana od Jugoslavije, od katere je prejemale pomoč.

Poročilo pravi, da je bilo sedem članov albanskega parlamenta aretiranih in ustreljenih, ker so kritizirali vladno, katere predsednik je general Enver Hodža. Poročilo dostavlja, da je bilo več sto oseb, med temi mnogo časnikarjev, aretiranih v Albaniji.

Proračun za repatriacijo beguncev odobren

Ženeva, Švica, 27. sept.—Člani izvršnega sveta mednarodne organizacije za begunce so odobrili proračun \$825,680,000 za financiranje repatriacije beguncev. Vsota \$155,000,000 bo potrošena v sedanjem fiskalnem letu.

Francija se ne strinja z ameriškim predlogom

Pariz, 27. sept.—Zunanji urad je naznanil, da se Francija ne strinja z ameriškim predlogom, ki predvideva omejitve plačevanja nemških reparacij. Izjavil je, da je v konfliktu z interesi Francije.

Domače vesti

V bolnišnici

Baggaley, Pa. — Nedavno je zbolel Joseph Dablock st. in bil zadnji četrtak odpeljan v državno bolnišnico v Preson. Društvo 318 SNPJ, katerega je ustanovni član, mu želi hitrega okrevanja, enako tudi številni prijatelji.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Po dolgi bolezni je umrla Mary Lunder, rojena Doles, stara 64 let, doma iz vasi Mahaneti pri Cerknici, v Ameriki 42 let, članica društva 5 SNPJ. Tukaj zapušča dva sinova Stevana, ki je tajnik društva 3 SDZ, in Adolpha, ki je predsednik društva Concordians SNPJ, tri hčere, dva vnuka in brata Andreja, v starem kraju pa tudi brata. Mož ji je umrl pred 11 leti.—V Collinwoodu je naglo umrl radi srčne kapi John Novaslet st., star 68 let, doma iz fare Velika dolina, član ABZ, SDZ in SMZ. Tukaj zapušča ženo, dva sinova in tri vnuke, v New Yorku pa brata Georgesa.—Iz bolnišnice se je vrnila Mary Sustaršič iz Euclida.—Poročila sta se Steve Valencic in Lillian Jean Petsche iz Collinwooda. Umrl Joseph Marincic, star 63 let, doma iz Kaminja pri Dobriču, Dolenjsko, v Ameriki 45 let, član ABZ. Zapušča ženo, dve hčeri, vnuke, brata Franka in sestro Mary Barle, v starem kraju pa tudi brata in sestro.—Pri družini Joe Gabrowshek v Collinwoodu so se oglasile rojnice in pustile prvorojenke.—Iz bolnišnice se je vrnila Rose Koren iz Collinwooda.—V bližnji Genevi sta se poročila William Glavač in Elsie Mavko.

V bolnišnici

Girard, O.—Frank Lešnak se je podal v bolnišnico St. Elizabeth, Youngstown, kjer se je moral podvreči operaciji na nogi.

Progresivci ugrabljeni v Georgiji

Augusta, Ga., 27. sept.—Pet delavcev za progresivno stranko je bilo ugrabljenih iz njihovih uradov v tem mestu. Ugrabitelji so jih odpeljali v bližnji Grove-town, kjer so jih izpustili z grožnjo, da bodo tepeni, če se bodo vrnili v Augusta. Delavci so nabirali podpise na peticije, da pridejo kandidati progresivne stranke na glasovnico v Georgiji.

Požar v Hongkongu zahteval 135 žrtv

Hongkong, 27. sept.—Dozneva se, da je 135 ljudi zgorelo v požaru, ki je uničil skladišče Wing On Co. Reševalno moštvo je našlo trupla 115 žrtv. Povzročena škoda znaša čez \$4,000,000. To je bil najbolj tragičen požar v zgodovini Hongkonga.

Podiranje tovarn v Porurju

Britske oblasti ignorirale poročilo komisije

Frankfurt, Nemčija, 27. sept.—Dr. John Crane, direktor ameriškega raziskovalnega odbora, se je vrnil v Frankfurt iz Porurja. Poročal je, da so britske oblasti pospešile podiranje tovarn v Porurju, čeprav jim je ameriška komisija, katere načelnik je bil Norman H. Collison, odsvetovala podiranje tovarn.

V poročilu, katero je komisija predložila predsedniku Trumanu, je priporočala ustavitve podiranja tovarn v interesu Marshallovega načrta in ekonomskega okrevanja zapadne Evrope. Crane je dejal, da tudi Francozi podirajo tovarne v svoji okupacijski coni.

Komisija se je izrekla proti podiranju tovarn. Naglasila je, da morajo tovarne izdelovati blago za zapadne evropske države.

Izgnana Američana priznala krivdo

Budimpešta, Ogrska, 27. sept.—Vlada je naznanila, da sta dva Američana priznala, da sta sabotirala produkcijo olja na Ogrskem. Oba sta bila izgnana iz dežele in sta zdaj na Dunaju. Američana sta Paul Ruedman, predsednik Ogrsko-ameriške oljne kompanije, podružnice Standard Oil Co. of New Jersey, in njegov pomočnik George Bannentine. Vlada pravi, da je Ruedman izjavil: "Držali bomo olje pod zemljo, dokler ne bo prišlo do politične spremembe na Ogrskem." Bannentine je priznal, da je dobil navodila od Standard Oil Co., naj zniža produkcijo olja na Ogrskem iz političnih razlogov.

KAMPANJA PROGRESIVCEV ZA REGISTRACIJO NOVIH VOLILCEV

New York.—Progresivna stranka je določila teden od 27. septembra do 2. oktobra za "teden novih volilcev". Zadevno naznanilo je objavil C. B. Baldwin, tajnik stranke in direktor volilne kampanje. Namen je pospešitev registracije 20,000,000 potencialnih volilcev v starosti 21 do 30 let. Med temi je 8,000,000 oseb, ki so dosegle volilno starost po kongresnih volitvah pred dvema letoma. "Pokazati hočemo demokracijo in republikanecem, da ameriška mladina podpira Henryja A. Wallacea, predsedniškega

George Pirinsky aretiran v Chicagu

Krzycki označil aretacijo za politični maneuver

Chicago, 27. sept.—George Pirinsky, eksekutivni tajnik Ameriškega slovanskega kongresa, je bil aretiran v hotelu Stevens na obtožbo, da je član komunistične stranke. Aretacijo je odredil imigracijski komisar v Washingtonu.

Federalni justični departament je dejal, da je Pirinsky postal član komunistične stranke, ko je prišel v Ameriko iz Bolgarije l. 1926. Ker ni ameriški državljan, je izpostavljen deportaciji. Pirinsky je bil izpuščen, ko je njegov odvetnik položil poročilo tisoč dolarjev. Aretiran je bil tik pred otvoritvijo četrte konvencije Ameriškega slovanskega kongresa v hotelu Stevens.

Leo Krzycki, predsednik kongresa, je dejal, da je aretacija prozoren politični maneuver Trumanove administracije in ustrahovanje Amerikancev slovanskega poretka. Krzycki je bil podpredsednik unije Amalgamated Clothing Workers CIO.

"Deportacijska blaznost proti v tujini rojenim Amerikancem je podprodukt divje tekme med Trumanom in Deweyjem, kdo bo hitreje in bolje dovršil likvidacijo sporeda civilnih pravic, tradicionalnega načina ameriškega življenja," je rekel Krzycki. "Pirinsky je, odkar je v Ameriki, vedno delal za najboljše interese te dežele. Ako justični tajnik Clark misli, da bo z deportacijo Pirinskaja povzročil strah in neenotnost med Amerikanci slovanskega poretka, se moti. Ameriški slovanski kongres, ki reprezentira stotisoče lojalnih in patriotskih slovanskih Amerikancev, bo ojačil svoje vrste v borbi za mir, izobilje in demokracijo."

Paris, 27. sept.—Amerika, Velika Britanija in Francija so pretrgale pogajanja z Rusijo glede blokiranega Berlina. Naznanile so, da je zadeva sedaj pred organizacijo Združenih narodov. Ameriški državni tajnik Marshall, britski zunanji minister Bevin in francoski zunanji minister Schuman so sestali na konferenci in zaključili, da ruski odgovor na note zapadnih držav, ki so bile dostavljene sovjetski vladi 22. septembra, ni zadovoljiv. Zavrnilo so tudi ruske pogoje za preklje blokade Berlina. Pogoji so bili:

Rusija vztraja pri zahtevi glede kontrole letalskega prometa med Berlinom in zapadno Nemčijo, kakor tudi kontrole cest, železnice in vodnih poti. Dogovor, sklenjen v Moskvi v avgustu med Sovjetsko unijo in zapadnimi državami, nanašajoč se na ustanovitev finančnega odbora štirih velesil in reguliranje ter kontrolo izključno ruskega denarstva in funkcij odbora, mora biti uveljavljen. Rusija je za kontrolo trgovine po štirih velesilah med Berlinom in zapadno Nemčijo in drugimi državami s primernimi dovoljenji. Sovjetska vlada je obdolžila zapadne države kršenja v Potsdamu sklenjenega dogovora, ko so vrgle v obtoč separatno denarstvo in se odločile za razkosanje Nemčije. Ruski odgovor je bil blokada zapadnega Berlina.

Washington, D. C., 27. sept.—Okrožno sodišče je izdalo odlok glede izvajanja odredbe federalnega vrhovnega sodišča, ki prepušča verski pouk v ljudskih šolah. Odlok je rezultat tožbe, katero je vložila proti šolskemu odboru mrs. Vashti McCollum, žena profesorja na državni univerzi. V tožbi je trdila, da je bil njen edini sinček v zadregi, ker se ni udeleževal verskega pouka v ljudski šoli. Vrhovno sodišče je odločilo, da je verski pouk v ljudskih šolah kršenje določbe ustave glede ločitve cerkve od države.

'Zvajanje odredbe vrhovnega sodišča

Champaign, Ill., 27. sept.—Okrožno sodišče je izdalo odlok glede izvajanja odredbe federalnega vrhovnega sodišča, ki prepušča verski pouk v ljudskih šolah. Odlok je rezultat tožbe, katero je vložila proti šolskemu odboru mrs. Vashti McCollum, žena profesorja na državni univerzi. V tožbi je trdila, da je bil njen edini sinček v zadregi, ker se ni udeleževal verskega pouka v ljudski šoli. Vrhovno sodišče je odločilo, da je verski pouk v ljudskih šolah kršenje določbe ustave glede ločitve cerkve od države.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
ZVEZE

Organ of and published by Slovene National Support Society

Subskribenca na Slovensko delavsko (Sloven Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 na četrti leti; na Chicago in okolice Cash Co. \$2.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 na četrti leti; na Kanado \$2.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 na četrti leti. Subskribenca za celotno ZDA (vključno Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 na četrti leti. Poslana povzročila \$11.00 na leto.

Črna opomba po dopisovanju: Slovenski delavski in kanadski delavski klubovi so se združili v eno celoto, ki se imenuje Slovenski delavski klub. Če se želite pridružiti, pošljite svoj dopis na Slovenski delavski klub, ki se imenuje Slovenski delavski klub.

Naslov na vso, kar ima biti s kromom

PROSVETA

2657 - 88 So. Lawndale Ave., Chicago 28, Illinois

Revolta kolonijalnih sužnjev

Iz jugovzhodne Azije že nekaj časa prihajajo glasovi o novi revolти zaslužjenih kolonijalnih narodov. Na čelu te revolte so baje komunisti. Ker je danes vsakdo "komunist", ki se upira reakciji, imperializmu ali kapitalizmu, kakor tudi vsakdo, ki se bori za svobodo zaslužjenih narodov, je to verjetno.

Jugovzhodna Azija — zlasti Java, Indokina in Burma — vse te kolonije so se dvignile proti svojim imperialističnim gospodarjem takoj po skrahanju japonskih armad, ki so jih bile "osvobodile" izpod pete angleških, francoskih in holandskih kolonijalnih oblasti. Japonska invazija je tamkajšnje kolonijalne narode sicer rešila iz klešč evropskih imperialistov, toda ti zaslužjeni narodi so bili veseli tudi japonskega poraza. V Burmi, Indokini in na Javi ter Samatri so se zaslužjene mase vrgle z vso energijo v boj za narodno neodvisnost, toda v tem boju so uspeli do zdaj le Burmanci.

Da se Indonezija v Indoneziji ta boj ni posrečil, je predvsem zaslug Amerike, ki je podprla evropske imperialiste z orožjem, ladjami, denarjem in diplomacijo ter poskrbela, da so takoj po vojni lahko poslali svoje oborožene sile nad rebelne in za svobodo bojujoče kolonijalne narode. Predvsem se imajo Ameriki zahvaliti francoski in holandski imperialisti, da so se lahko ponovno vrnili v Indokino in Indonezijo. Če bi jim Amerika ne bila dala na razpolago orožje in transportnih ladij in letal, s katerimi je prevažala in oborožila njih osvajalne armade, da so lahko ponovno okupirale kolonije, bi bila danes po vsej jugovzhodni Aziji precej drugačna situacija. Najbrže bi bila drugačna situacija tudi na Kitajskem, kjer se vedno divja civilna vojna. Kakor vse kaže, bo ta civilna vojna še divjala, kakor tudi revolte po jugovzhodni Aziji.

Medtem ko je francoska Indokina že več mesecev zavita v neprodno temo in ni od tam skoraj nikakih poročil, so druge točke jugovzhodne Azije več ali manj odprte knjige. Zadnje tedne so prihajala poročila iz Malaje o angleškem zatiranju "komunistične" revolte med tamkajšnjimi sužnji. Enako smo čitali tudi o komunističnih revoltech v Burmi in na Javi. Na Javi so komunisti pred dobrim tednom proklamirali svojo "republiko" in zavzeli mesto Madiun, ki leži med Jagjakarto in Surabajem v vzhodni polovici otoka. Oglejmo si nekoliko te kolonije in kaj se dogaja v njih.

Burma je po vojni dobila svojo neodvisnost od Anglije. Ta neodvisnost je le politična, kajti angleški kapital je ostal zasidran in tudi zavarovan v Burmi. Pri sklepanju pogodbe glede neodvisnosti se je provizorična burmanska vlada obvezala, da bo protektirala angleški kapital. Pod tem pogojem ji je angleška delavska vlada tudi priznala neodvisnost.

To pa ni bilo vseh levičarskim elementom, ki so pod vodstvom komunistov pričeli z oboroženo borbo proti centristični provizorični vladi, ki je pozneje postala tudi prava legalna vlada. Levičarji so se postavili na stališče, da se mora Burma osvoboditi tudi vseh gospodarskih verig, to je pognati angleški kapital iz države in se nasloniti na — Rusijo. To revolucionarno gibanje je očitno dokaj močno, ker ima pod svojo kontrolo večjo pokrajino spodnje Burme. Vlada je proti revolucionarjem poslala vse svoje oborožene sile, katere pa jim ne morejo do živga. Nedavno je del te armade, menda cela brigada, tudi prešel na stran rebelov. Udarce za armado in vlado je bil tudi v tem, ker je bil prejšnji teden U Tin Tut, poveljnik oboroženih sil v južni Burmi, umorjen z atentatom.

"Komunistična revolucija", v resnici revolta brezpravnih sužnjev, dela veliko preglavico tudi angleški kolonijalni oblasti na Malaji. Angleško vojaštvo zatira to revolto že dalj časa. Pred nekaj tedni je Anglija tja poslala močno vojaško ojačanje z najmodernejšo bojno opremo — tanki in letali in ognjemeti in podobno parafrantaljo. Kolonijalne čete zdaj iščejo gerilce po džunglah in skatinah duplinah.

Izmed vseh poseščin jugovzhodni Aziji je Malaja edina točka, kjer se je po vojni ohranila angleška oblast. Tako zvane "Malajske države", pet po številu, so pod nemalno oblastjo domačih fevdalnih sultanov, resnična oblast pa je v Londonu. Poleg nepreglednih džungel slovi Malaja na izredno bogatih kavčukarskih plantažah in kositarskih rudnikih, ki so prave zlate majhne. Iz njih so angleški kapitalisti izprežali že bajna bogastva. Delavci na plantažah in v rudnikih so pravi sužnji, povsem brezpravni in kuljsko plačana para. Zato tudi te "komunistične" revolte.

Poglavje zase je tudi Indonezija, kjer je poleg angleškega in ameriškega kapitala na prvem mestu zasidran holandski kapital. Po porazu Japonske je borba za neodvisnost izpod holandske nadvlade dvignila predvsem Java, eden najbogatejših otokov na vsej obliki okrog 45 milijonov prebivalstva. Bogata sta sicer tudi otoka Borneo in Sumatra, toda Java je krona Indonezije, kakor tudi holandskega imperija.

Takoj po vojni je kazalo, da se bo Indonezija otrsala kolonijalne nadvlade in postala neodvisna. Da se to ni zgodilo, se imajo Indonezi zahvaliti predvsem Ameriki in Angliji. Ameriki v tem, ker je holandske imperialiste založila z vsem potrebnim orožjem, in transportom in izvežala tudi številne vojake, zlasti letalcev in pomorščakov, povrhu pa jih še založila s težkimi milijoni, da so se lahko zopet razkoračili v Indoneziji in z orožjem pričeli krotiti svobodoželjne Javance. Angliji pa se imajo zahvaliti v tem, ker je Javance in Sumatrance držala za grlo s svo-

Beseda starega socialističnega agitatorja

Herminio, Pa. — Danes dežuje, zato ne morem nadaljevati z barvanjem hiše in tako sem vzel pero v roke, da napišem nekaj vrst v našo Prosveto. Morda bo kdo rekel, kako da še nisem izgotovil z barvanjem, češ da sem že nad mesec dni pri tem delu, toda človek, ki hoče biti povsod, kjer se shajajo ljudje, nima čestokrat časa za svoje delo.

Najprvo se naj dotaknem prošle 40-letnice društva 88 SNPJ, ki se je vršila 6. septembra v Moon Runu. Društvo št. 88 je bilo ustanovljeno mesec pozneje kot naše društvo št. 87 SNPJ (1908). Društvo smo ustanovili stari člani od št. 23, in sicer 60 po številu s 25 novimi člani.

Na prošlavi št. 88 je bil tudi ustanovitelj, čigar ime sem pozabil, ki je sedaj pri drugem društvu. Ko je bil poklican k besedi, je zanimivo in počasi povedal, da je pristopil k društvu 88 na prigovarjanje organizatorja, kateri mu je dejal, da mu ne bo treba iti k spovedi dvakrat na leto, če pristopi k jednoti, kot je bil običaj pri drugih slovenskih organizacijah. To mu je jako ugovarjalo in tako je postal dober član SNPJ.

Za njim je govoril predsednik federacije za zapadno Penno Anton Čipčić, kateri je poudaril, da je danes prav tako važno, da se držimo principov SNPJ, kot v preteklosti, katere so nam zažrtali naši pionirji. Govornik je tudi imel pogum in povedal navzočim, da je potrebno delati za progresivno stranko in njene kandidate. Nastopila je tudi sestra Prašnikar in klicala delavstvo v boj za pravične razmere. Ambrožičeva hčerka pa je deklarirala v počast ustanoviteljem in SNPJ. Program je vodil Jack Ambrožič, sestra Gorup, dolgoletna tajnica, pa je podala poročilo o poslovanju društva.

To je vse, kar mi je ostalo v spominu od te prošlave, in pa nekaj, kar je govoril upravnik Prosvete F. Godina. Apeliral je na mladino, naj bolje agitira za jednoto, katere je delavska ustanova, zato bi morali biti vsi ponosni na njo in njene pionirje, kateri so že pred 40 leti spoznali, da se delavstvo mora oprijeti združnosti. Danes se te ideje uresničujejo po svetu. Dajle je rekel, da ne more noben Mesija delavstva popolnoma osvoboditi kar čez noč. Takega mnenja so bili tudi naši stari voditelji kot Kristan. Zavertnik in drugi, kateri so ljudstvu odgovarjali, da je 50 let kratka doba za ustvarjanje preobratov, posebno če imamo v mislih, da se človek bori za boljši sistem in večji kos kruha že tisoletja.

Sedaj pa naj jaz o tem malo komentiram. Br. Godina je imel najbrže v mislih voditelje progresivne stranke in Henryja Wallacea, ko je omenil Mojzese, Resnica je, da Wallace sam ne more narediti iz pekla nebesa, ampak če ga ljudje podprejo in obdržijo progresivno stranko, bo Wallace še dober, energičen in sposoben voditelj ter bo ostal v spominu še bodočim generacijam. Prav lahko se zgodi, da lahko prav Wallace pripomore do obrata.

Socialisti so mnenja, da so oni

jo "osvobodilno" armado, katere je ojačila tudi s poraženimi Japonci, dokler ni Holandska navozila tja dovolj svojega vojaštva.

Holandska je potem sicer pristala na nekaj "kompromis", to je, da Indonezija postane "enakopravni del" holandskega imperija, notranje "neodvisna". Holandski imperialisti so se potem skesali in pričeli z manevri, ki se še nadaljujejo in katerih cilj je zopetna vzpostavitev popolne kolonijalne oblasti brez kakšne "notranje neodvisnosti". Pri vsem tem imajo oporo s strani Anglije in več ali manj tudi Amerike. Javanci sploh predvsem dolže ameriško diplomacijo, da je kriva, da niso dobili neodvisnosti.

Ker je velika možnost, da bodo Holandci zopet dobili popolno oblast nad vso Indonezijo, so se pred nekaj tedni združile v ljudski fronti vse delavske organizacije obenem s komunisti in socialisti kakor tudi nekaterimi drugimi nacionalističnimi skupinami. Socialisti so se sploh združili s komunisti. Cilj te ljudske fronte je osvoboditev Indonezije izpod imperialističnega jarma. Kot prvo poglavje te nove "komunistične" borbe je proglasitev "republike" v mestu Madiunu. Proti tem upornikom je provizorična indonezjska vlada nastopila z oboroženo silo, kar pomeni, da se bodo Javanci klali med seboj. Od tega bodo imeli dobiček le imperialisti.

Michael Gross, star 7 let, ki je pred kratkim prišel v New York s grupo raselencev, stoji pred zverzinjakom in opazuje ulice živali. Večino svojega življenja je prebil v koncentracijskih taboriščih. Njegovo potovanje v Ameriko je financirala organizacija United Jewish Appeal.

upravičeni do te časti, ker se borijo že 50 let za program, ki si ga je osvojila progresivna stranka na konvenciji v Philadelphiji. Toda, zakaj bi se radi tega jezili? Američanom beseda "socializem" smrdi kot dihur in niso nikdar hoteli ničesar slišati o kakem socializmu.

Podpisani ima zadosti izkušenj v teku svojega 45-letnega bivanja v tej deželi. Ves ta čas nisem nikdar ničesar drugega priporočal in agitiral kot za socializem. Koliko smo dosegli, vam je dobro znano. Pokojni Eugene Debs je prejel l. 1904 par sto tisoč glasov, leta 1908 okrog pol milijona, l. 1912 pa so glasovi zanj narasli na 900.000. Da jih tedaj ni dobil več, menijo socialisti, je vzrok, ker je kandidiral na listi tretje stranke Teddy Roosevelt, kateri je tudi prejel nekaj milijonov glasov. Leta 1916 pa ni kandidiral Debs, marveč Benson in Kirkpatrick. Tedaj je bila vojna nevarnost in ljudje so volili za Wilsona, da nas bo oteel pred vojno. Posledice pa so vam znane.

Leta 1920 je bil Debs nominiran za predsedniškega kandidata v ječi, v kateri je predsedal dve leti in pol radi agitacije proti vojni. Tedaj je prejel 920.000 glasov. Mnogi so volili zanj, ker so bili pacifisti. Leta 1924 so socialisti podprli gibanje za tretjo stranko in agitirali za liberalnega La Folleta, kateri je prejel 5.000.000 glasov. Po volitvah se ljudje niso več zanimali za tretjo stranko, ker je dobila premalo glasov, odvrnila pa jih je od tretje stranke tudi prosperiteta "molččega" Coolidgea in strašenje klanovcev.

Za tem so šli socialisti zopet v samostojno akcijo z Debsom na čelu, toda nesreča je hotela, da je mož umrl l. 1926 in socialisti so ostali brez voditelja. Na vse načine so ukrepali in iskali Mesijo, končno pa so ga iztaknili v New Yorku v osebi Normana Thomasa. On je bil tedaj

pastor metodistovske cerkve na Peti aveniji v New Yorku. Leta 1917, ko je Amerika vstopila v vojno, je dobil Thomas nalog, da mora v cerkvi agitirati za vojno, ker pa je bil po misljenju pacifist, se je temu uprl in zapustil svojo cerkev. Za to njegovo odločitev so ga nekateri socialisti takoj smatrali za velikega heroja in ga vabili v socialistično stranko. In res se je povabilu odzval.

Leta 1928 sem bil delegat na konvenciji socialistične stranke, katere se je vršila v New Yorku. Neki drug Amerikan in jaz sva zastopala članstvo iz okraja Westmoreland. Na tej konvenciji smo Thomasa nominirali za predsedniškega kandidata na socialistični listi, za podpredsednika pa Jamesa Maurerja iz Readinga, Pa., kateri je bil izvoljen trikrat zaporedoma v državi Penni. On je bil tudi 17 let predsednik ALF v državi Pennsylvaniji itd. Maurer je bil eden glavnih, ki je na konvenciji podpiral Thomasa za predsedniškega kandidata. Še sedaj mi je v spominu, ko je dejal, da je Thomas pristopil k socialistični stranki v času, ko so vsi "yellow" socialisti zapuščali stranko zaradi njene deklaracije proti vojni, dočim je Thomas zapustil svojo faro, ker ni hotel pridgovati za vojno, ter pristopil k stranki, ki je bila proti vojni.

Leta 1928 Thomas ni prejel veliko glasov, ker ni bil tedaj še dovolj poznan. Leta 1932 pa je bila kriza in ljudje Rooseveltu še niso dovolj zaupali, zato je dobil Thomas 884.781 glasov. Ko pa je Roosevelt pričel uvajati socialne reforme, so pričeli mnogi zapuščati socialistično stranko, nas, ki pa nismo hoteli voliti za Roosevelta, so pa zmer-

jali. Socialistične stranke smo se držali tudi l. 1936 in podpirali je agitiral za socialistična kandidata. Vendar pa je bil naš trud zaman, kajti Norman Thomas je dobil še samo 187.720 glasov. To pa mi je vzelo pogum, kakor tudi mnogim drugim. Leta 1940 pa sem tudi jaz glasoval za Roosevelta, prav tak l. 1944. To sem storil tudi zato, ker se je pojavil v stranki razdor in radi Thomasove hladnosti do Slovanov. Leta 1940 je dobil še manj glasov kot l. 1936, namreč 116.063, a leta 1944 pa še samo 80.518.

Mene je tudi silno vznemirila Thomasova agitacija in napadnje Rusije in Jugoslavije. Ali je Stalin začel vojno? Ali Tito? (Konec prihodnjič)

Anton Zornik.

Stara žena ne dobi denarja od škofa

Racine, Wis. — Ta dopis sem poslala nekemu slovenskemu časopisu, ki se drži bolj srednje poti, a so mi ga poslali nazaj in svetovali, naj ga pošljem v priobčitev Prosveti ali Enakopravnosti.

Najprvo naj povem, da sem prejela časopis iz Minnesote, v katerem je pisano o škofu dr. Rožmanu. Čitač o škofu mi je prišla na misel moja mati, katera je že 89 let stara in živi v starem kraju.

Moja mati je imela brata Josipa Zalokarja, ki je bil župnik v Bridgevillu, Pa., in ustanovitelj cerkve Marije Vnebožiteljice. Ker pa so v Zedinjenih državah katoliške župnije večinoma petične, je imel tudi moj stric precej tisočakov, za katere pa je prosił Anton Jeglič, ljubljanski škof, namreč naj da denar za škofove zavode. Stric je res dal denar v znesku \$20.000 (to je bilo pred 40 leti), toda pod pogojem, da od obresti tega denarja študirajo dva sorodnika za duhovniški stan. In res sta se dva študirala do l. 1918.

Leta 1920 pa je škof pisal moji materi, da že dve leti ni posil noben dijak za podporo, mati pa si je mislila, se bodo pa obresti zbrale, ki pripadajo sorodnikom, če ni študentov. Leta 1931 pa je pisala škofu Rožmanu za obresti, ki so se nabrale v teh letih, zaeno pa mu je priporočila vnuka, da ga sprejme v seminarije, ker je želel izsolati se za duhovnika.

Škof je na to pismo odgovoril, da je država pobrala denar in ne plačuje obresti, kakor hitro pa bo pričela plačevati obresti, bo vnuh sprejet v šolo. Mati, četudi preprosta kmečka žena, ima dober razum in verjame le, kar je mogoče verjeti, in vedela je, da je denar v Skofijah zavodih.

Mati piše med drugim, da je brat ta denar obljubil njej, ker je morala stradati na domu, samo da se je izučil on za duhovnika. Ko je dal denar škofu, ni nasprotovala, kajti je zelo pobožna žena, kljub temu pa piše, da bo še nekaj časa prosila, "potem jih bom pa ozmerjala, četudi me zaprejo." Jennie John.

Wallace in Taylor bosta govorila pri nas 15. oktobra!

Chicago, Ill. — Z radostjo naznanjam, da je 22. warda zmagała v kontestu v prodaji mirovnih bonдов za državno progresivno stranko. V kontestu je bil nad 60 wardnih in predmetnih organizacij. Kontest se je vršil s parolo, da tiste tri warde ali predmetne organizacije, ki prodajo proporcno po članstvu in nad določeno kvoto največ mirovnih bonдов, bodo imele privilegij aranžirati shod, na katerem bo Wallace glavni govornik. Naša wardna organizacija je v tem kontestu zmagała in bomo aranžirali velik shod, ki se bo vršil v petek, 15. oktobra, v Sokolski dvorani, 2345 So. Kedzie ave. V mislih smo imeli, da bomo dobili dvorano v Pilsen-parku, ker je pa že oddana, se ja nam končno posrečilo dobiti drugo največjo v našem volivnem okrožju. To je Sokol-Chicago-dvorana.

Na govorniškem programu bosta nastopili tudi kandidata, ki kandidirajo v državno postavodajno zbornico in zvezni kongres na listi progresivne stranke. Povabljenih je tudi nekaj pevskih zborov, in sicer češki pevski zbor Lira in slovenski pevski zbor Prešeren. Velika atrakcija bo tudi nastop ukrajinskih pevcev in plesalcev, to je tistih, ki so nastopili na zadnjem Wallaceovem shodu v Wrigley Fieldu, kjer so bili deležni tako gromovitega aplavza. Za ta bogat govorniški in kulturni program je določena zelo nizka vstopnina, in sicer samo 50 centov. Iskreno priporočam, da si nabavite vstopnice takoj, ker drugače boste lahko prepoznali. Kdor bo prej prišel, boljše seje bo dobil. Vstopnice lahko dobite, dokler ne bodo razprodane, pri podpisane in pri drugih članih, kakor tudi pri D. J. Lotrichu v Jugoslavanski hranilnici in posojilnici, 2810 S. Lawndale ave.

Reakcija je s polno paro na delu za tretjo svetovno vojno in postopoma uvaža fašizem v tej naši deželi. Edino upanje za preprečitev vojne in fašizma je progresivna stranka. Sodelujte znajo, dokler ni prepozno!

L. Zorka.

Koncert opernega pevca Milostića

Cleveland. — Jugoslavanski operni in koncertni pevec Tomislav A. Milostić bo imel koncert v nedeljo, 3. oktobra v Slovenskem narodnem domu na 6417 St. Clair ave.

G. Milostić je izreden pevec in kdor ga je enkrat slišal, želi, da ga zopet sliši. On je prepeval na vseh velikih odrih v Južni Ameriki in bil na glasu kot eden prvih basistov. Veliko priznanja je želel tudi v Californiji. Koncert prireja Narodno višje ameriških Hrvatov in Hrvatice. Udeležite se koncerta v velikem številu!

Obdor.

Listnica uredništva

Elmira, N. Y. F. R. — Ker že več let ne delate v premovalni industriji, niste upravičeni do penzije iz premogarskega blaginjskega sklada UMW ali PMW. Do te penzije \$100 na mesec so upravičeni le oni unijaki pramo-garji, ki so delali v tej industriji ob času, ko je bila podpisana lanska mezdna pogodba med unijo in operatorji (okrog 1. junija 1947), ako zadoste drugim podpisom, to je, ako so stari 62 let ali več in ako so neopretgoma (ali brez večjih posledic) delali v tej industriji 20 ali več let.

Priapevajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosveto in Proletarce naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24485 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Dr. Pollock je blaginjski obrambni sklad.

Organizirani delavci in delavske voletrgovine Oppenheim Collins v New Yorku so uprizarili svoje vrste demonstracijo, da opozorijo javnost, da so njihove zahteve za višjo plačo upravičene. Delavke so se oblekle v staromodne obleke, napis pa postavile na kolesel, kar znači, da so delodajalci starokopinski glede plač.

IZ URADA

Slovenskega ameriškega narodnega sveta

3424 W. 26th Street, Chicago 23, Ill.

PROGRESIVNE STRANKE

(Junij, julij in avgust 1948)

Prilazni izkaz			\$ 175.00
Podružnica št.	1. SANS	Detroit, Mich.	50.00
"	"	Chicago, Ill.	10.00
"	"	Little Falls, N. Y.	25.00
"	"	West Newton, Pa.	4.00
"	"	Ambridge, Pa.	15.00
"	"	W. Aliquippa, Pa.	25.00
"	"	Uniontown, Pa.	25.00
"	"	Sheboygan, Wis.	8.00
"	"	St. Louis, Mo.	25.00
"	"	Chicago, Ill.	75.00
"	"	Arcadia, Kans.	11.00
"	"	Sharon, Pa.	42.00
"	"	Cleveland, Ohio	25.00
"	"	La Salle, Ill.	25.00
"	"	Chicago, Ill.	6.00
"	"	Milwaukee, Wis.	25.00
"	"	Brooklyn, N. Y.	50.00
"	"	Hermine, Pa.	45.00
"	"	Chisholm, Minn.	35.00
"	"	Auburn, Ill.	22.50
"	"	Imperial, Pa.	25.00
Društvo št.	5. SNPJ	Cleveland, Ohio	25.00
"	"	Pittsburg, Kans.	5.00
"	"	Frontenac, Kans.	8.00
"	"	Thomas, W. Va.	5.00
"	"	Ambridge, Pa.	25.00
"	"	Barberton, Ohio	5.00
"	"	Midway, Pa.	10.00
"	"	Hackett, Pa.	18.50
"	"	Franklin, Kans.	10.00
"	"	Greensboro, Pa.	5.00
"	"	Chisholm, Minn.	5.00
"	"	Waukegan, Ill.	10.00
"	"	Forest City, Pa.	15.00
"	"	Klein, Montana	10.00
"	"	Strabane, Pa.	10.00
"	"	York Run, Pa.	5.00
"	"	Cliff Mine, Pa.	15.00
"	"	Linton, Ind.	5.00
"	"	Milwaukee, Wis.	25.00
"	"	Nokomis, Ill.	10.00
"	"	Mansfield, Ohio	25.00
"	"	Farmington, Ill.	2.00
"	"	Helper, Utah	20.00
"	"	Walsenburg, Colo.	5.00
"	"	Buhl, Minn.	10.00
"	"	Export, Pa.	5.00
"	"	Chisholm, Minn.	2.00
"	"	Gowanda, N. Y.	12.00
"	"	Sheboygan, Wis.	5.00
"	"	Arma, Kansas	5.00
"	"	Sand Coulee, Mont.	5.00
"	"	Detroit, Mich.	10.00
"	"	Indiana Harbor, Ind.	5.00
"	"	Belleville, Ill.	5.00
"	"	Johnstown, Pa.	10.00
Odsek društva št.	108 SNPJ	Imperial, Pa.	25.00
Progressivne Slovenke:	krožek št. 15	La Salle, Ill.	10.00
Jugosl. sam. podporno društvo	Zarja, Chicago, Ill.	10.00	
Fred A. Vidler (prodane knjige),	Chicago, Ill.	75.00	
John Skoda, Uniontown, Pa.		25.00	
Lovrene Preseli, Troy, Wis.		7.00	
Valentin Vrtič, Milwaukee, Wis.		10.00	
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.		5.00	
Joseph Buzga, Lyons, Wis.		5.00	
Mary Bizjak, Dawson, New Mex.		2.25	
Andrew Spogor, Elizabeth, N. J.		2.00	
Frank in John Fik, Paris, Ill.		2.00	
Frank Mahnich, Paris, Ill.		1.00	

Mirko G. Kuhel, gl. tajnik.

RAČUN ZA MAJ IN JUNIJ 1948

Bilanca 30. aprila 1948	\$2,629.87
DOHODKI za upravni sklad SANSE:	
Podružnica št. 1, SANS, Detroit, Mich.	22.38
" " 6, " " Ely, Minn.	2.00
" " 8, " " West Newton, Pa.	15.00
" " 11, " " Ambridge, Pa.	17.00
" " 12, " " W. Aliquippa, Pa.	59.25
" " 17, " " Uniontown, Pa.	18.00
" " 23, " " St. Louis, Mo.	100.00
" " 24, " " Virden, Ill.	10.51
" " 27, " " Arcadia, Kans.	18.00
" " 38, " " Acmetonia, Pa.	100.00
" " 39, " " Cleveland, Ohio	500.00
" " 45, " " Sheboygan, Wis.	4.25
" " 48, " " Cleveland, Ohio	625.00
" " 49, " " La Salle, Ill.	50.00
" " 54, " " Chicago, Ill.	32.85
" " 56, " " Milwaukee, Wis.	60.00
" " 63, " " Brooklyn, N. Y.	4.00
" " 73, " " Herminie, Pa.	12.10
" " 86, " " Elizabeth, N. J.	5.00
" " 87, " " Brooklyn, N. Y.	30.00
" " 91, " " Chaholm, Minn.	52.00
" " 96, " " Auburn, Ill.	13.00
" " 103, " " Witt, Illinois	20.50
" " 108, " " Detroit, Mich.	28.00
Centralni odbor podružnice SANSE, Chicago, Ill.	100.00
Federacija društev SNPJ za Westmoreland okraj, Penna.	21.75
Društvo št. 49 SNPJ, Girard, Ohio	32.50
Društvo št. 14-119 SNPJ, Waukegan, Ill. (Filmi)	80.00
Društvo št. 205 SNPJ, Duluth, Minn. (Filmi)	25.00
Klub št. 228 JSE, Star City, W. Va.	12.00
Ivan Bostjančič, daroval dnevnice, Cleveland, Ohio.	20.00
Anton Švelc, daroval dnevnice, Cleveland, Ohio.	20.00
John Beie, mesto venca za pok. sestro Mary Novak, Uniontown, Pa.	5.00
Anton Debeve, Sheboygan, Wis.	5.00
Martin Lenich, Hillsboro, Ill.	5.00
Manjši prispevki	4.00
Za knjige	109.25
Za posamezne številke revije Tovariš	1.25
Razno	.47

Zapisnik	10.00
Knjige	120.00
T & T buletin	130.00
C A R E (5 zavrtkov za Slov. Vestnik v Celovcu)	50.00
Kamera in foto, potrebščine za Urad za informacije, Ljubljana	95.00
Stencilni za Urad za informacije, Ljubljana	180.00
Naročnina	8.50
Casniki	1.00
Razno	.22

Skupni izdatki upravnega sklada	\$2,295.30
Bančna bilanca 30. junija 1948	\$2,726.63
Ročna blagajna 30. junija 1948	23.27 2,749.90

SKLAD OTROŠKE BOLNIŠNICE:

Bilanca 30. aprila 1948	\$131,659.79
Prispevki v maju	64.00
Obresti hranilne vloge	154.45

IZDATKI:

Nakup potrebščin za otroško bolnišnico v Sloveniji	\$ 32,615.21
Stroški v zvezi z nakupom teh potrebščin	5.94
Razlika pri prodaji bonrov	170.34

Bilanca 30. junija 1948	\$ 32,791.49
Prispevki v maju	\$ 99,086.75

Bilanca	\$ 99,086.75
Obljubljena vsota (Pledges)	33,000.00

SKLAD SVOBODNEGA TISKA:

Prispevki v maju	\$ 122.76
Prispevki v juniju	149.50

Izplačano odboru za svobodni tisk	\$ 122.75
Preostanek	149.50

Mirko G. Kuhel, gl. tajnik.	
Vincent Calmkar, blagajnik.	

RAČUN ZA JULIJ IN AVGUST 1948

Bilanca dne 30. junija 1948	\$2,749.90
-----------------------------	------------

DOHODKI za upravni sklad SANSE:

Podružnica št.	1. SANS, Detroit, Mich.	3.65
"	"	15.30
"	"	2.67
"	"	10.00
"	"	3.30
"	"	750.42
"	"	20.00
"	"	1.80
"	"	27.00
"	"	4.00
"	"	2.00
"	"	1.00
"	"	100.00
"	"	36.10
"	"	50.00
"	"	20.00

Federacija društev SNPJ za Fayette-Green okraj, Pa.	1,107.75
Slovenka iz države Washington	5.00
Prispevki za kampanjski sklad Prog. stranke (imena prispevalcev spodaj)	21.25

Anton Zakrajsek, Buffalo, N. Y.	5.10
Za knjige	1.65
Za posamezne številke revije Tovariš	

Razno	\$2,187.99
	\$4,937.89

IZDATKI:

Najemnina urada	200.00
Razsvetljava in čiščenje	4.00
Plača tajnika	77.28
Plača pomočnika	375.75
Telefon in telegrami	19.42
Postnina	109.98
Izredna pomoč	7.00
Uradne potrebščine	12.64
Dohodninski davek od plač	42.90
T & T buletin	130.00
Konvencija Progresivne stranke	224.36
Ameriški slovenski kongres	25.00
Politični izdatki	2,000.00
Knjige	42.11
Naročnina	12.40
Revije, časopisi, itd.	5.88
Shodi	19.00

Skupni izdatki iz uprav. sklada	\$3,322.34
Bančna bilanca 31. avgusta 1948	\$1,587.14
Ročna blagajna 31. avgusta 1948	28.41 1,615.55

SKLAD OTROŠKE BOLNIŠNICE:

Bilanca 30. junija 1948	\$ 99,086.75
Obresti	587.50

IZDATKI:

Nakup potrebščin za otroško bolnišnico v Sloveniji	\$ 8,041.34
Bilanca 31. avgusta 1948	91,632.91

Preostanek	\$ 91,632.91
Obljubljena vsota (Pledges)	33,000.00

SKLAD SVOBODNEGA TISKA:

Bilanca 30. junija 1948	\$ 149.50
Prispevki v juliju in avgustu	65.00

Izplačano Narodnemu odboru za svobodni tisk	\$ 214.50
Preostanek	\$ 214.50

Mirko G. Kuhel, gl. tajnik.	
Vincent Calmkar, blagajnik.	

KRAŠKI TERAN

Inž. Lah Redo

Kraški teran je črno vino, napravljen iz refoškove trte po starem načinu, ki so se ga Kraševci naučili po stoletnem svojevrstnem kletarstvu. Ta način kletarstva je opisal nadzornik kmetijske poskusne postaje v Gorici Maks Ripper 1912 leta v svoji brošuri "Kraški teran", ki ga je sestavil na podlagi preizkusov

C, katerega oče je vedno pridobival teran najboljše kakovosti. Ta vinogradnik je leta 1910 dovil višjo vinarsko šolo v Klosternburgu pri Dunaju ter po smrti svojega očeta prevzel posestvo. Tedaj se je začel posluževati naukov o kletarstvu pridobljenih na tej šoli ter z do- mačim grozdem postopati tako kakor se je na njej izučil. Tudi to je imelo za njegov pridelek slabe posledice, ker so vsi, ki se ga pokušali, izjavili, da to ni nikak teran. Gostilničarji, pre- jniji, stalni odjemalci njegovih vina, so ga sedaj odklonili, če- da vino, kakor ga je on napra- vil, ni več teran. Po dveh letih neuspešnih poskusov je opustil novi način kletarstva ter se vr- nil k staremu, ki mu je zoper za- njegov "pravi teran" z vsem- njegovimi lastnostmi in s pra- vim okusom.

Novi način naprave vina ob- stoji v glavnem v tem, da se grozdje takoj deloma orobka, v grozdem mlinu zmasti in spre- ša, mošt pretoči v sode, da v njih pokipi. Pri tem postopku se vino ne more navzeti česlovine iz grozdnih pecljev in pridobi- ti tistih značilnih snovi, ki da- jo teranu njegov okus in kaka- nost. Zato mora orobkano, a ne zmaščeno grozdje začeti z vre- njem že v bednjih in s tem na- daljevati spomladi v sodih na- drožeh. To je ugotovila kemi- na preiskava terana po kemiku Ripperju, ki potrdila, da pridobi vino samo ga stari način kletarstva svoje prave lastnosti. V dobi kipeja se mošt v od- pravih bednjih navzame precej- tiste kisline, ki je za to vino značilna in dobro znana. Vzlic temu se pa v njem, četudi je bilo grozdje osem dni v nepo- krilih bednjih, najde le malo ocetne kisline. Zato je tudi na- no, da se terana le redkokdaj loti cik. Ta njegova odpornost proti ocetni kislini prihaja od te- ga, ker se vinska kislina, prav- za prav jabolčna kislina že v moštvu po bakterijah razcepi v mlečno in ogljikovo kislino, ki- daje teranu njegov svojevr- sten okus.

Na kratko opisan način pravi- lne naprave terana je nasled- nji: V glavnem naj vino naglo prevre; po končanem vretju naj se ga ne hrani v mrzli kleti; z večkratnim premeševanjem- drož pospešimo delovanje bak- terij: vino naj se pusti do maja na drožeh; žveplanje sodov ali vina zavira delovanje bakterij; vinsko posodo je pred uporabo osnažiti z močno paro ali z vre- lo vodo; če so bili sodi prej za- žveplani, kot obrambo pred pokvaro, jih pred uporabo mo- ramo temeljito izprati z vročo vodo, da iz njih odstranimo žvepleno kislino.

Poiskali so napraviti teran po- novem načinu. Ta na stotletja starih izku- snjah sloneči način naprave te- ra- je dal vinarskim veščakom, ki so se naučili vinarstva na- vinarski šoli v Klosternburgu, že večkrat povod, da so grajali ta postopek in predlagali novi- način kletarstva. Toda vsi ti- stini vinogradniki, ki so to posku- šali, so se kmalu zopet vrnili k staremu načinu, ker po novem- niso mogli napraviti pravega te- ra- na. Naj tukaj navajam zgled- večjega posestnika v Tomaju, E.

Na to idejo je bil vzpodbujen po dveh razstavah terana, ki sta bili prirejeni 1908 leta v Toma- ju in 1909 v Komnu. Na teh dveh prireditvah je Ripper vzel vzorce najboljših in najznačil- nejših vrst terana kraških vino- gradnikov iz teh okolišev. Vzorec kakor tudi zemljo na kateri se je to vino pridelalo, je ke- mično preiskal, opazoval vino- gradnike, kako ga pripravljajo, in te ugotovitve objavil v nave- deni svoji knjižici.

Potrjeno grozdje trte refošk- do dve tretjini, kvečemu do tri četrtine orobkajo, t. j. odstrani- jo hlaline-pecelj, pagode z o- stalimi hlalinami pa vsujejo v- bednje-kadi od 12 do 25 hl. Re- kanje se izvaja navadno na ži- nih mrežah ali pa z robkalni- kom. Bednje je vedno preha- polniti, da nastane na vrhu "klobuk" iz grozdi, ki stojl nad njegovim rokom. Tako ostane grozdje 2-8 dni (navadno 7-8 dni), dokler se klobuk ne vlek- ne. Zaradi njegovega pritiska se del spodaj ležečih jagod kmečka. Tako nastali mošt za- čne kmalu močno kipeči. Refo- škovo grozdje vsebuje 16 do 20% sladkorja, malokdaj več.

Nato se grozdje zmasti ali v grozdem mlinu zmečka. Moč- no kipeča brozga ostane na tro- pinah 3 do 8 dni. Tedaj mora- jo bednji biti pokriti z lesnim pokrovom ali se pa mora vrhni del tropin — klobuk — trikrat dnevno potlačiti z lesnim tol- kalcem, da ostane brozga v mo- štu.

Glavno vrenje konča navad- no že po treh dneh; le če je vre- me prav hladno, traja do osem dni. Potem se še sladki mošt pretoči v sode, v katerih ostane tako dolgo, dokler ni popolno- ma ugoden za uživanje, ta je do- maja-junija meseca. Ves ta čas ostane vino na drožeh. Ko mar- ca-aprila nastane toplejša vre- me, se pojavi drugo vrenje, po katerem se postane vino do- soren teran.

Na kratko opisan način pravi- lne naprave terana je nasled- nji: V glavnem naj vino naglo prevre; po končanem vretju naj se ga ne hrani v mrzli kleti; z večkratnim premeševanjem- drož pospešimo delovanje bak- terij: vino naj se pusti do maja na drožeh; žveplanje sodov ali vina zavira delovanje bakterij; vinsko posodo je pred uporabo osnažiti z močno paro ali z vre- lo vodo; če so bili sodi prej za- žveplani, kot obrambo pred pokvaro, jih pred uporabo mo- ramo temeljito izprati z vročo vodo, da iz njih odstranimo žvepleno kislino.

Poiskali so napraviti teran po- novem načinu. Ta na stotletja starih izku- snjah sloneči način naprave te- ra- je dal vinarskim veščakom, ki so se naučili vinarstva na- vinarski šoli v Klosternburgu, že večkrat povod, da so grajali ta postopek in predlagali novi- način kletarstva. Toda vsi ti- stini vinogradniki, ki so to posku- šali, so se kmalu zopet vrnili k staremu načinu, ker po novem- niso mogli napraviti pravega te- ra- na. Naj tukaj navajam zgled- večjega posestnika v Tomaju, E.

Mlečna kislina v teranu. Pri kemični preiskavi raznih vzorcev kraškega terana je bile dognano, da vsebuje mnogo mlečne kisline in sicer od 2 do 4.5 grama na 1 liter, kar se pri drugih vinih le redkokdaj naj- de. Zato je ta kislina z ogljiko- vo kislino vred značilna prvina terana. Obe kislini izvirata iz jabolčne kisline, ki jo razkraja- jo bakterije.

Na podlagi kemičnih ugotovi- tev se teran od drugih, sicer do- brih črnih vin znatno razlikuje po vsebini mlečne kisline, ki mu pa ne kviri njegovega okusa, ker je mila in prijetno dišča. Iz podrobnega ocenjevanja se da torej sklepati, da je ta kislina najbolj značilna in tipična prvi- na kraškega terana.

V moštu pred vrenjem niso mogli ugotoviti kisline te vrste, kar dokazuje, da se ta tvori le- le pri vrenju iz drož s posredo- vanjem drobnosti. Vinarski strokovnjak W. Seifert je do- gnal, da je njen tvoritelj v vinu bakterija Diplococcus malolac- ticus. Po delovanju teh bakte- rij se jabolčna kislina razcepi v ogljikovo in mlečno kislino, ki- ju pa navadno najdemo samo v- zdravih vinih. Tvor se pa tudi v takih, ki ostajajo del časa na- drožeh. Dognano je tudi, da- dobiva teran svoj mili, prijetno dišeči okus predvsem od nje.

Mlečna kislina vzbuja in po- spešuje tudi tek, kar je izrazita lastnost tega vina. Nje pris- jajo tudi vse teranove obče hva- ljene lastnosti, ki ga uvrščajo med posebna zdrava in krepi- lna vina. Zlasti zdravilstvo je ugotovilo, da mlečna kislina — posebno v starem teranu — po- spešuje prebavo in ovira razvoj škodljivih bakterij v črevesju, ker jih uničuje. Zato se tudi uporablja kot zdravilo proti gri- ži. Zaradi takega njegova u- činkovanja in ker je v teranu le malo česlovine, se v splošnem

smatra teran kot zdravilno črno vino. Pravilnost te trditve po- trjujejo številni zdravniki, ki za gotove bolezni priporočajo zmerno uživanje terana. To pa Kraševci dobro vedo, ker so jih o tem stoletne izkušnje zadost- no izučile, zlasti ker ugodne fiziološke kisline tega vina po- vzročajo tisto dobrodejno učin- kovanje na človeško zdravje, ki je že stoletja obče priznано ne samo na Krasu, ampak tudi v Trstu in v drugih bližnjih oko- liših.

Teran se da pridobivati samo na Krasu

Predvsem moramo navesti, da kraški teran ne pridobivamo iz kake posebne teranove trte, ampak samo iz sorte refošk, ki jo goje ne samo na Krasu, am- pak tudi v Furlaniji in Istri. Pravi teran se pa dobi le na kraški planoti, ki ima rdečo zemljo in 200 do 400 metrov nadmorske višine. Zato so vina iz te trte v Furlaniji in Istri drugačna, ker so podnebne in alne razmere različne in ravno tako tudi njih naprava.

Pri pravilnem načinu pripra- ve terana izgubi njegov mošt o- drogama vino svojo precej ostro jabolčno kislino, ker nastane iz- nje mila mlečna in žetajajoče- ogljikova kislina. Zato kraški- smet že od pamtveka izkorišča, četudi nevedoma, bakterijako vrenje mošta tako, da pridelava samo pitno, ampak prav okusno vino. S tem, da puste orobkane jagode dva do sedem dni, v če- brih ležati, dosežejo razmnože- vanje bakterij mlečne kisline. Toplina v kraških kletih je ena

Tihožitja in pejsaži - Novele

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

Pokimal je. Njeje se ustal skrivila, kakor bi se skušala nasmešiti, a se ne more. Tedaj ga je ujela za roko in nenavadno strastno rekla: "Tja ni nobene sledi in tam ni nobene sledi. Ne iščite ga, ker ga ne boste nikdar našli. In če bi bil tu, kjer stojite, ga ne bi našli!" A ko ga je še tako držala, jo je nenadoma spet zagrabila neka strašna sila in ded je čutil, kako ga močnejše stisnila zaapestje: "Ali bi ga radi videli?" Nagnila je svoj obraz do njegovega in videl je ded, kako ji oči gore, kako je stisnila ustnice in vedel je, da mora biti v njej vse strašno. "Pokažem vam ga," je govorila, "samo vam ga pokažem! Hočete?"

"Ne, Olga," je odvrnil. "Pojdva, Olga. Nisem prišel, da bi ga videl. Prišel sem, ne vem že zakaj..." Kar tako, moral sem priti... Pojdva!" Zdal je on njo vlekel s seboj. Šele ko sta postala na poti, skoraj že sto metrov od stajne, je popustila čudna napetost, ki se ju je bila tam lotila. Ded se je bil skoraj zasopihal, zdaj je stal in oddihaval.

"Rekel sem," je dejal, "da bo vzel sneg. Kakšno sonce! Kar posedel bi na njem in se grel. Če pride jug, in ta mora priti, ker ob tem času vedno pride, ga bo kar v nekaj dneh konec. No, v dveh treh tednih pa bo že kar prijetno. Ko si bila otrok, si mi vedno prinesla prvi teloh, se spominjaš? In kdo je prinesel naše prve trobentice? Mar ne ti?"

Skrivaj in z neko bojaznijo ji je pogledal v oči, pa je videl, da se je tam ta trenutek nekaj odražalo. Priprla je oči in zdela se je, da se je skušala zasanjati v tiste čase, ko je prinašala dedu teloha in trobentice. Okrog njenih ust se je skušal zarisati nasmeš, a se je samo namrežila: ni zmogla nasmeš.

Tedaj je prišla deda za roko, s tistim strastnim prijemom, ki ga je že poznal pri njej v zadnjih dneh in ki mu je toliko razodeval. Rekla je: "Ali lahko postanem spet otrok, tako, da ne bo vsega tega..." da ne bo ničesar, niti spomina?"

Odkimal je z grenkim spoznanjem v srcu. "Spomina ne moreš zbrisati in ne moreš postati spet otrok. Zato pa nam je dano, da rodimo otroke in da v njih še enkrat živimo svojo mladost. In ko smo še bolj stari, dobimo vnuke in živimo naprej v teh; in če nam je dana posebna milost, dočakamo še pravnuke..." Nenadoma je spet premolknil, ko je videl, kako je v bolesti stisnila obrvi in ustnice. Vedel je, da o otrocih ne bi smel govoriti.

"Minilo bo," je rekel na videz brez vsake zveze in jo pobožal po roki.

Razumela je, kaj je hotel reči, čeprav je bilo kar tako od nekod izrgano. Odkimala je, a dodala:

"Saj je vseeno!"

Nenadoma je spet rekel, vsaj na videz tja v dan; z ničemer ni imelo zveze: "Nesrečo moramo spreminiti v srečo."

"Da," je pokimala, "ali jaz nisem mogla..."

Nekaj dni kasneje jo je ujel, ko je šla proti staji. Ni se več mogel skriti, da ga ne bi opazila. Obstala je; za trenutek je stala na poti, kamor je sijalo kar toplo sonce, da se je sneg stalil že do shojenega, ponekod celo do skal, ki so bile na poti. Bilo mu je hudo, kakor bi preprečil pot otroku, ki se je nestrno pripravil na dolgo potovanje. Vedel je, da ne pojde naprej. Res ni šla. Pač pa je zavila proti njemu. Spet je stiskala obrvi, kar jo je delalo ne samo strogo, temveč tudi staro in zrelo.

"Nisem bil nalašč tu," se je opravičil in bilo mu je hudo.

Nekaj časa ga je samo gledala, ne da bi bila kaj odvrnila na njegove besede. Šele po premolu je rekla:

"Ali ga hočete videti?"

Čutil je, da se v njej dogaja neka strašna.

"Ne," je odvrnil in odkimal. "Naj bo, kakor je. Tako je najbolje."

"In vendar," je dejala po premisleku, "nekdo bi moral vedeti za njegov grob... Nisem vedela vsega," je nadaljevala po presledku. Zdal mu je gledala naravnost v obraz. "Misliš sem, da je samo Nemec. Nemci ne smejo živeti. Pa ni bil samo to." Čez čas je sicer tiho, a čudno strastno nadaljevala: "Nisem se bala ljudi, nisem se bala sramote. Stokrat večjo sramoto bi hotela prenašati, samo ko bi bilo drugače... In vendar, ni smel živeti, ni smel živeti. Tudi če ne bi z njim hotela ubiti nekega drugega, četudi bi ga še tako rada imela... Ljudje ga ne bi radi imeli. Ali hočete vedeti, kje je njegov grob?" ga je vprašala nemudoma.

Odkimal je. "Bolje je, da je sam, da nihče ne ve zanj. Naj ostane tako."

"In vendar," je spet rekla.

"Če bo treba, ga bom našel."

"Ne boste našli, nikdar ga ne boste našli. Če vas tja odvedem, ne boste mislili, da je tam. Ni nikakega znamenja..."

Ded se je nasmešnil. Rekel je modro: "Po takih stvarih vedno kaj ostane. Mi sami napravimo kako znamenje. Ne moremo mimo, ne moremo..."

Mislila je, potem se je zdaj prvič nekam bolj sproščeno nasmešnila in ga celo naravnost pogledala. Ni rekla ničesar. Šele čez čas, ko se je spet docela zresnila, ko je celo postala mrka, kakršna je bila prej, je rekla:

"Če bi ga res našli, bi vas za nekaj prosila..."

Storil ti bom.

"V omari v papirnati škatli so moji lasje. Če ga boste res našli, zakopljite mu tiste lase v grob. S škatlo vred..."

"Bom," je obljubil. "Našel bom in bom storil tako." Tedaj mu je stisnila roko v hvaležnosti.

"Dobri ste, dedek," je rekla. Čez čas, ko sta se že vračala v hišo, je dejala brez vsakršne zunanje zveze, toda on je razumel: "Prvega Nemca, ki ga bom srečala, bom ubila. Ne samo tako navadno ubila. Razgrizla ga bom, raztrgala. Da, na koščke ga bom raztrgala. Zato, ker prihajajo ubijati našo srečo..."

"Da," je prikimal ded in oči so se mu ovlažile, "ne samo ljudi, našo srečo ubijajo. To je... to je mnogo strašnejše..."

Šele ko je bil sam, se je spomnil, da sta govorila o nečem, česar prej ni mislil, pa se mu je moralo vsekakor zdeti naravno, ko se vendar ni prav nič začudil. Zdal je spoznal: ali ni govorila tako, kakor da se odpravlja na pot? In on ji niti omenil ni tega, niti z besedico ni rekel, da ne sme. Pa vendar ne sme od tod. Ne sme, zato, ker bi šla v smrt. Zato ji je zvečer omenil:

"Prestala si svoje. Pozabi na Naceta... so dila te je in obsodil. Nikdar ga ne boš mogla prepričati. Ne bo ti hotel verjeti."

Tedaj se je spet nasmešnila s svojim bridkim nasmehom.

"Ne grem iskat njega. Nikdar mi ne bi verjel... Zdal je vseeno, ali verjame ali ne. Tudi on je ubijal. Samo vi ste krivi, da sem takrat ostala. Če ne bi bili pazili, me ne bi bilo..."

"Tudi sreče ne boš imela tam..." je dejal ded.

"Tudi sreče ne grem iskat," je odvrnila deda. "Grem, da bom ubijala tiste, ki ubijajo našo srečo..."

Naj je ded še tako pazil, da bi preprečil njeno pot in jo zadržal doma, naj jo je še tako zalezoval pri vsakem koraku, neke noči, ko se je sneg po poteh že stalil, je izginila. Nobene sledi ni bilo za njo. Poti so vodile na tri strani: prva v dolino, druga dve v gore. V dolino ni šla, to je vedel. Toda po kateri je šla v gore? Ponoči je pot zamrznila in tako ni mogel najti ničesar, po čemer bi sklepal in bi šel za njo.

(Dalje prihodnjič)

ZAMOREC PETRA VELIKEGA

A. S. Puškin
(Nadaljevanje)

Usodni trenutek se je bližal. Grofica je bila v strašnem stanju. Ibrahim je bil dan na dan pri nji. Videl je, kako so postopno pojemale njene duševne in telesne moči. Njen jok in strah sta se zdaj pa zdaj ponavljala. Naposled je začutila prve bolečine. Brž so storili vse potrebno. Domislili so se in odpravili grofa z doma. Zdravnik je prišel. Dva dni prej so nagovorili neko siromašno žensko, da je izročila svojega novorojenčka v tuje roke; pooblaščen ca so poslali ponj Ibrahim in šel je v kabinetu dek spalnice, kjer je ležala sirotna grofica. Ni si upal dihati, ko je poslušal njeno pridušeno ječanje, šepet služkinje in zdravnikova navodila. Dolgo se je mučila. Sleherni njen vzrok mu je ugledal dušo, sleherni premolk mu je prestrašil. Iznenada je zaslišal slaboten otroški vrisk; tedaj ni več mogel brzdati veselja in je plašno in v stari tir.

Ibrahim pa je čutil, da se mora njegova usoda spreminiti in da bo grof L. prej ali slej zvedel za njegovo zvezo. Naj se zgodi kar koli, v vsakem primeru je bila grofica poguba neogibna. Ibrahim je planenel ljubil in je bil tudi ljubljen. Toda grofica je bila svoje; glavna in lahkomiselna: ona ni priviknuta ljubi. Zopnost in prezar sta njo v njenem srcu zamenjala najbolj nežne občutke. Ibrahim je že slutil, da se približuje trenutek, ko se bo pričela ohajati. Doslej ni poznal ljubezni, z grozo pa ga je slutil; mislil je, da utegne biti trpljenje ob ločitvi manj mučno in je že nameraval pretrgati nesrečno zvezo, zapustiti Pariz in se vrniti v Rusijo, kamor sta ga davno vabila Peter Veliki in nedolžni občutek lastne dolžnosti.

I.

Dnevi, meseci so potekali; zaljubljeni Ibrahim pa se ni mogel odločiti, da bi zapustil zapečljeno žensko. Grofica se je dan na dan bolj navezovala nanj. Njune sina so vzgajali neke daleč na deželi. Ljudske splet-

ke so se polagoma ugnale in zaljubljenca sta se naslajala ob večji spokojnosti, molče, ob spominih na minule viharje in v prizadevanju, da ne bi premisljalo o bodočnosti.

Nekoč je stal Ibrahim pri izhodu vojvode Orleanskega. Ko je šel vojvoda mimo njega, je obstal in mu izročil pismo, rekši, naj ga prebere, ko bo utegnil. To je bilo pismo Petra I. Vlada je bil zasluhlj, kakaj se Ibrahim tako dolgo mudi na tuje, zato je pisal vojvodi, da nikakor ne sme primoravati Ibrahima in da prepusti njegovi dobri volji, če se hoče vrniti v Rusijo ali ne; vendar da v nobenem primeru ne bo pustil vnevar svojega nekdanjega gojenca. To pismo je gnilo Ibrahima globoko v srce. Od tega trenutka dalje je bila njegova usoda zapечатena. Naslednji dan je sporočil regentu svoj sklep, da bo brž odpotoval v Rusijo.

"Premislite, kaj delate," mu je rekel vojvoda. "Rusija ni vaša domovina; ne mislim, da se vam ne bo še kdaj posrečilo videti vašo vročo domovino, toda vaše dolgotrajno bivanje na Francoskem vas je odtrgalo od podnebnja in življenja napolnjenosti Rusije. Vi se niste rodili kot Petrov podložnik. Čujte me: okoristite se z njegovim velikodušnim dovoljenjem, ostanite v Franciji, za katero ste že preljubili svojo kri; in bodite prepričani, da vam tudi tu ne izostane spodobna nagrada za vaše zasluge in sposobnosti."

Ibrahim se je prisrčno zahvalil vojvodi, vendar je ostal pri svojem sklepu.

"Obžalujem," mu je rekel regent; "sicer pa imate prav."

Obljubil mu je odpust iz službe in je o vsem poročal ruske mu carju.

Ibrahim se je naglo pripravil za pot. Pred odhodom je kakor po navadi prebil večer pri grofici L. Grofica ni ničesar vedela. Ibrahim ni imel poguma, da bi se ji izpovedal. Grofica je bila mirna in vesela. Nekolikokrat ga je poklicala k sebi in se šalila z njegovo zamišljenostjo. Po večerji so se vsi razšli. V salonu so ostali grofica, njen mož in Ibrahim. Nesrečnej bi bil dal vse na svetu, samo da bi ostal z njo na samem.

Ampak grof L. se je—tako je kazalo—namestil tako udobno pri kamini, da ni bilo upati, da bo zapustil salon. Vsi trije so molčali.

"Bonne nuit," je naposled rekla grofica. Ibrahimu se je stisnilo srce in mahoma je začutil vso grozo: stal je negibno.

"Bonne nuit, messieurs," je ponovila grofica. On pa se nikakor ni mogel ganiti. Naposled so se mu oči zameglele, v glavi se mu je zavrtelo. Komaj, komaj je odšel iz sobe. Ko je prišel domov, je v polni zavesti napisal tole pismo:

"Odhajam, draga Leonora: zapuščam te za vedno. Pišem ti, ker nimam toliko moči, da bi se drugače porazgovoril s teboj."

"Moja sreča se ni mogla nadaljevati: naslajal sem se ob nji kakor ubijal v prirodi. Vi bi me bili morali nehati ljubiti. Zanos bi bil moral splahneti. Ta misel me je vedno priganjala, celo tudi v tistih trenutkih, ko je kazalo, da sem vse pozabil; ko sem se ob tebi opajal s tvojim lastnim opojem, s tvojim neskončno nežnostjo... Lahkomiselni svet res neusmiljeno preganja tisto, kar dopušča v teoriji: njegov hladni porog bi te prej ali slej premagal, umiril bi tvoj plamenčasto dušo in ti bi se naposled stramovala svoje strasti. Kaj bi po takim bilo z me-

noj? Ne, bolje je umreti, bolje je zapustiti te pred tem strašnim trenutkom..."

Tvoj mir mi je ljubi od vsega; ti se nisi mogla z njim naslajati, dokler so bile oči sveta uprte v naju. Spomni se vsega, kar si pretrpela—vseh žaljenj časti, vseh tegob v strahu; spomni se strašnega rojstva najinega sina. Premisli: mar je treba, da bi te še nadalje izpostavljali takemu vznemirjenju in nevarnosti? Zakaj naj bi se povezovala usoda tako nežnega, prekrasnega b'ca z žalostno usodo zamorca, sirotnega bitja, ki se komaj čuti dostojnega nositi človeško ime?"

Zbogom, Leonora; zbogom, draga, edina prijateljica! Ko zapuščam tebe, zapuščam prvo in poslednje veselje v svojem življenju. Nimam ne domovine ne rodovine. Odhajam v tožno Rusijo, kjer mi bo popolna samota v tolažbo. Resne naloge, katerim se zdaj posvetim, bodo — če že ne zadušile, vsaj razvedrile mučne spomine na dni znanosti in sreče. Zbogom, Leonora, odtrgam se od tega pisma kakor iz tvojega objema! Zbogom, bodi srečna in pomisli kdaj pa kdaj tudi na uboga zamorca, na svojega zvestega Ibrahima!"

Tisto noč je odpotoval v Rusijo.

Potovanje ni bilo tako strašno, kakor je bil pričakoval. Njegova domišljija je premagovala stvarnost. Bolj ko se je oddaljeval od Pariza, bližje si je zamisljal vse tisto, kar je za vedno zapustil.

Znašel se je na ruski meji, da se je tega komaj zavedel. Že je bila nastopila jesen, toda kočijaži so ga vozili naglo kakor veter, čeprav je cesta bila slaba—in sedemnajsti dan svojega potovanja je zarana prispel v Krasnoje selo, skozi katero je tiste čase držala cesarska cesta.

Bilo je vsega še esem in dvajset vrst do Petrograda. Medtem ko so zapregali konje, je Ibrahim stopil v hišo za kočijaže. V kotu je visok možki v zelenem kaftanu; z lončeno pipico v ustih, naslonjen na mizo, prebiral hamburški časnik. Ko je šel, da je nekdo prišel, je dvignil glavo.

"Lej ga, Ibrahima!" je vzkliknil in vstal s klopi. "Zdravo, sinko!"

Ibrahim je spoznal Petra, vesel planil k njemu, pa je sploščljivo obstal. Car se mu je približal, ga objel in ga poljubil na čelo.

"Pravi čas so mi povedali, da prideš," je rekel Peter in mu stopil naproti. "Že od včeraj te tu pričakujem."

Ibrahim ni našel besed, da bi se zahvalil.

"Naroči," je nadaljeval car, "naj krene tvoj voz za našimi, ti pa prisedi k meni in se popeljeva domov."

Pripeljali so carsko kočijo; car se je posadil vanjo z Ibrahimom, konji so zdirljali in čez poldruro uro je bila kočija v Petrogradu. Ibrahim je radovedno ogledoval novo prestolnico, ki je bila na samoderžev migljaj zrasla iz močvirja. Goli jezovi, kanali brez nabrežij, leseni mostovi so povsod razodevali nedavno zmago človeške volje nad odporom prirode. Hiše so bile videti zgrajene domala čez noč. V vsem mestu ni bilo nič veličastnega razen Neve, ki je še ni krasil granitni okvir, a so po nji že plule vojne in trgovske ladje.

Carska kočija se je ustavila pred dvorcem, pred tako imenovanim caričinim vrtom. Pri vzhodu je Petra sprejela žena, stara okoli pet in trideset let.

prav lepo oblečena po najnovejši pariški modi. Peter jo je poljubil, prijel Ibrahima za roko in ji rekel: "Katjenka, si spoznala mojega posinovljenca? Prosim te, imej ga rada in pazi nanj kakor prejšnje čase!"

Katarina je uprla vanj svoje črne, predirljive oči in mu milostno dala roko. Dve mladi letopici, visoki, vitki in sveži kakor roži, sta stali za njo in se spoštljivo približali Petru.

"Liza," je rekel eni izmed obeh, "ali se spominjaš malega zamorca, ki je zate kradel moja jabolka v Oranienbaumu? Pogledaj ga: predstavljam ti ga!"

Velika knežnja se je zasmejala in zardela. Šli so v obednico. Miza je bila v pričakovanju carjevega prihoda že pogrnjena. Peter je sedel za mizo, obedoval z vso družino in povabil tudi Ibrahima. Med kosilom se je car pogovarjal z njim o raznih rečeh, ga izpraševal o španski vojni, o notranjih zadevah Francije, o regentu, ki ga je imel rad, čeprav je marsikatero njegovo reč obsojal. Ibrahim se je odlikoval z natančnostjo in opazovalnim darom. Petra so njegovi odgovori prav zadovoljili; spomnil se je nekaterih vrlin iz Ibrahimovih otroških let in pripovedoval o njih tako dobrodušno in veselo, da pač nihče ne bi bil mogel spoznati v ljubeznivem in gostoljubnem gospodarju poltavskega junaka, silnega in groznega preurejevalca Rusije.

Po kosilu je šel car po ruski navadi počivat. Ibrahim je ostal s carico in velikima knežnjama. Prizadeval si je, da bi ustrezal njihovi radovednosti, opisoval jim je pariško življenje, tamosnje svečanosti in svojeglavosti mode. Medtem so se nekateri bližnji dvorjani zbrali v dvorcu. Ibrahim je spoznal prelegaja kneza Menjšikova, ki ga je oholo pogledal izpod čela, brž ko je videl, kako se zamorec pogovarja s Katarino; kneza Jakoba Dolgorukega, Petrovega okrutnega svetovalca; znanstvenika Brjusova, ki je med ljudstvom zaslovel kot ruski Faust; mladega Roguzinskega, svojega bivšega tovariša, in druge, ki so prišli carju poročati ali so se zgledali na povelje.

Car se je vrnil po dveh urah. "Poglejmo," je rekel Ibrahimu, "ali nisi pozabil svoje stare naloge. Vzemij tablico in pojdi za menoj!"

Peter se je zaklenil v stružgarnico in se lotil državnih opravkov. Redno je delal z Brjusom pa s knezom Dolgorukim in narekoval Ibrahimu več ukazov in odlokov. Ibrahim se ni mogel načuditi njegovemu naglemu in bistremu razumu, sili in gibčnosti pažnje in raznovrstni delavnosti. Ko je bilo vse postorjeno, je Peter potegnil knjižico iz žepa, da bi se prepričal, ali je opravil vse, kar je

imel za ta dan v načrtu. Ko je nato zapuščal stružgarnico, je rekel Ibrahimu: "Pozno je že; truden si, bi dejal; prenoči tukaj, kakor svoje dni; jutri te zbudim."

Ko je Ibrahim ostal sam, se je mogel komaj prav ovedeti. Zdal je bil v Petrogradu; spet je videl velikega moža, pri katerem je preživel svoja mlada leta, ne da bi ga bil znal prav ceniti. Skoraj kesaje si je pripeljal, da grofica L. privrkat po ločitvi ni bila ves dan njegova edina misel. Sprevidel je, da lahko novi način življenja, ki ga je čakal, delavnost in stanovalen red oživi njegovo dušo, ki je bila utrjena od strasti, brezdelja in skrivne otožnosti. Mislil je, da bo sodalavec pri načrtih velikega moža in da bo skupaj z njim vplival na usodo velikega naroda, je v njem privrkat predramila plemenito čustvo častihlepa. V takem duševnem nastojanju je legel v vojaško posteljo, ki je bila zanj pripravljena, in že ga je sen prenesel v daljni Pariz, v objem ljubljene grofice.

(Dalje prihodnjič.)

Tovarna parnih kotlov v Žitnjaku Pri Zagrebu je začela obratovati. Delovni kolektiv te nove tovarne se je zavzel, da bo med kongresnim tekmovanjem izročil tovarno v obrat. Dne 16. julija, pet dni pred rokom, so se stroji začeli vrteti. Pospešeno delajo, da bodo kmalu začeli obratovati vsi oddelki velike tovarne. Tovarna ima tri zelo velike dvorane. Tovarna v Žitnjaku je ena največjih na Balkanu. Čez leto dni bo obratovala s polno zmogljivostjo.

FORMULA R-22 HITRA - - - POZITIVNA VARNA POMOČ!!

za bolečine in nezadovoljnosti povzročene od zlate žile - Hemorrhoids (Piles).

Ne igrajte se! Ne eksperimentirajte! Ne odlašajte!

Naročite si FORMULO R-22 še danes.

Pošljite \$2.00, vaše ime in naslov za zdravniško preizkušeno predpis. Hitra, varna pomoč, ali pa vaš denar povrnem.

Pošljite \$2.00 na naslov: M.D. Laboratory Products Co. 325 Kedzie St., Evanston, Ill. Dept. A

"PROLETAREC"

-Socialistično-delavski tednik- Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne misli. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku. Stane \$3 za celo, \$1.75 za pol.

\$1 za četrt leta. NAROČITE SI GA!

Naslov: PROLETAREC CHICAGO 23, ILL.

2301 South Lawndale Avenue

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem.....

V slučaju, da je od strani upravnika kakšna pomoč, nas takoj obvestite, da se leta popravil Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrav. drine v Kanado \$2.00	Za Chicago in okolice je \$2.00
1 tednik in 1 tednik in 1 tednik in	1 tednik in 1 tednik in 1 tednik in
2 tednika in 2 tednika in 2 tednika in	2 tednika in 2 tednika in 2 tednika in
3 tednika in 3 tednika in 3 tednika in	3 tednika in 3 tednika in 3 tednika in
4 tednika in 4 tednika in 4 tednika in	4 tednika in 4 tednika in 4 tednika in
5 tednikov in 5 tednikov in 5 tednikov in	5 tednikov in 5 tednikov in 5 tednikov in

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.50
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vsto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Prištetki se sme le ene člane in družine, ki to dovoljuje in ki hve ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne pošljite svoj list 1 tednikov
Pošljite:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetki, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral list član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, te takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.
PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo polijam naročnina za list Prosveto vsto \$.....

1) Ime..... Čl. družstva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2)..... Čl. družstva št.....

3)..... Čl. družstva št.....

4)..... Čl. družstva št.....

5)..... Čl. družstva št.....

Mesto..... Družba.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslovi

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.....

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4804